

Gwerthuso Cyfrifon Dysgu Personol

Crynodeb Gweithredol

1. Cyflwyniad/Cefndir

- 1.1 Ym mis Mawrth 2021 comisiynodd Llywodraeth Cymru Wavehill i gynnal gwerthusiad o'r rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol (PLA). Lansiodd PLA gyda'r nod o ddarparu cyllid ar gyfer ailhyfforddi pobl gyflogedig (sy'n ennill llai na £26,000 y flwyddyn) yn alwedigaethol mewn sectorau diwydiannol lle mae prinder sgiliau amlwg. Ar ben hynny, lansiodd y rhaglen gyda'r nod o gefnogi pobl gyflogedig i ennill sgiliau a chymwysterau lefel uwch, a thrwy hynny ddarparu cyfleoedd i bobl newid gyrfaedd.
- 1.2 Dechreuodd y rhaglen PLA ym mis Medi 2019 fel cynllun peilot (am ddwy flynedd i ddechrau) a gyflwynwyd drwy ddau Goleg Addysg Bellach (AB). Fodd bynnag, oherwydd pandemig coronafeirws (COVID -19), gwnaeth Llywodraeth Cymru y penderfyniad i gyflymu'r broses o gyflwyno'r rhaglen PLA ar draws 13 coleg AB ledled Cymru cyn cwblhau'r cam peilot. Yn y pen draw, cynhaliwyd y peilot am chwe mis tan fis Mawrth 2020, ac yna cafwyd cyfnod o drawsnewid mewn ymateb i'r pandemig rhwng mis Mawrth ac Awst 2020 cyn i'r rhaglen lawn ddechrau ym mis Hydref 2020. Yn ystod y cyfnod trosiannol hwnnw, daeth y rhaglen ar gael i bob gweithiwr ar ffyrlo ledled Cymru, waeth beth fo'u cyflog, ac, fel rhan o'r ehangu, daeth y rhaglen yn gymwys i gyflogwyr, ffrwd o gefnogaeth Cyfrifon Dysgu Cyflogwr (ELA).
- 1.3 Ystyriwyd y rhaglen PLA hefyd fel ymyrraeth addas i dreialu cyllidebu ar sail rhyw. Mae cyllidebu ar sail rhyw yn cynnwys asesiad ar sail rhyw o gyllidebau, gan ymgorffori persbectif rhywedd ar bob lefel o'r broses gyllidebol ac ailstrwythuro refeniw a gwariant i hyrwyddo cydraddoldeb rhywiol.¹

Y gwerthusiad

- 1.4 Comisiynwyd y gwerthusiad gyda'r nod o ddarparu gwybodaeth gadarn i Lywodraeth Cymru am y cynllun peilot o'i lansio ym mis Medi 2019 drwy ei drosglwyddo a'i gyflwyno ym mis Awst 2020 hyd at fis Gorffennaf 2022 i gynnig dealltwriaeth o ddeilliannau ac effeithiau tymor byr PLA, ac i adnabod gwersi ynghylch sut y gellid gwella'r cynllun.

Dull methodolegol

- 1.5 Cyflwynwyd y gwerthusiad dros ddau gam; cyfnod cwmpasu a oedd yn tynnu ar ymgynghoriadau cychwynnol ac ymchwil desg i ddatblygu theori newid, fframwaith gwerthuso ac i hysbysu'r gwerthusiad proses, a cham olaf yn canolbwyntio ar werthusiad o'r broses a'r deilliannau.

¹ Cyngor Ewrop. Gender budgeting: practical implementation, Llawlyfr, Cyngor Ewrop, Cyfarwyddiaeth Gyffredinol Hawliau Dynol a Materion Cyfreithiol, 2009.

1.6 Ar draws y ddau gam, defnyddiwyd y dulliau canlynol:

- Cyfweiliadau cwmpasu gyda 30 o gynrychiolwyr allweddol o Lywodraeth Cymru a phartneriaid cyflenwi i edrych ar gynllunio a gweithredu rhaglenni
- Adolygiad o wybodaeth reoli/data a gedwir gan Lywodraeth Cymru ac a gesglir yn bennaf trwy Gofnod Dysgu Gydol Oes Cymru (LLWR) a gwybodaeth reoli ychwanegol gan Golegau AB nad ydynt wedi'u cynnwys yn y LLWR.
- Adolygiad desg o ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â pholisi a rhaglenni, llenyddiaeth ehangach ar raglenni blaenorol o fath PLA ac adolygiad o ddeunyddiau marchnata a gweithgaredd hyrwyddo ar gyfryngau cymdeithasol ym mhob coleg AB.
- Gweithdy datblygu damcaniaeth newid gyda chynrychiolwyr allweddol o fewn Llywodraeth Cymru i brofi a mireinio'r model rhesymeg sy'n gysylltiedig â'r rhaglen PLA.
- Arolwg dros y ffôn o 391 o ddysgwyr PLA a oedd wedi dechrau eu dysgu rhwng 1^{af} Ionawr 2020 a 15^{fed} Rhagfyr 2021 (roedd 311 ohonynt wedi cwblhau eu cwrs ac roedd 80 yn dal ar eu cwrs). Yna haenwyd y boblogaeth gymwys yn ôl coleg AB, a gosodwyd cwotâu i sicrhau bod digon o ddysgwyr (o leiaf 15) yn cael eu cynnwys drwy'r arolwg o bob coleg AB.
- Cynhaliwyd arolwg ffôn hefyd o 112 o ddysgwyr PLA a gofnodwyd yn y wybodaeth reoli fel rhai a adawodd yn gynnar. Cafodd y rhai a adawodd yn gynnar eu samplu ar hap o bob coleg addysg bellach.
- Arolwg ffôn o 75 gyflogwyr a gofrestrodd eu gweithwyr yn ffrwd ELA y PLA. Darparwyd manylion cyswllt i gyflogwyr gan golegau AB a'u samplu ar hap.
- Cynhaliwyd cyfweiliadau hefyd gyda 19 o randdeiliaid strategol a nodwyd gan Lywodraeth Cymru gyda phersbectif strategol gwybodus ar y rhaglen.

Cyfyngiadau Methodolegol

- 1.7 Mae cael gwybodaeth reoli ar gyfer y rhaglen PLA (gan Lywodraeth Cymru a cholegau AB) wedi profi'n broblemus ac wedi arwain at oedi o ran cynnydd y gwerthusiad. Darparwyd canllawiau i golegau AB ar natur gwybodaeth reoli sy'n angenrheidiol ar gyfer y rhaglen PLA; fodd bynnag, mae'r wybodaeth hon yn cael ei chasglu a'i chadw gan bob coleg mewn gwahanol fformatau. Mae tystiolaeth graidd a gesglir drwy'r LLWR yn cael ei chasglu gan golegau addysg bellach a'i huwchlwytho'n ganolog i borth Llywodraeth Cymru. Mae'r data fel arfer yn gynhwysfawr, ond mae bylchau allweddol yn y dystiolaeth yn ogystal â phryderon ynghylch cywirdeb rhai elfennau. Gellir dod o hyd i fanylion am y bylchau yn y dystiolaeth a gedwir yn y prif adroddiad.
- 1.8 Mae'r materion sy'n ymwneud â'r wybodaeth reoli wedi cyfyngu ar gwmpas a chadernid effaith ac asesiad gwerth am arian y rhaglen. Mae'r papur technegol yn amlinellu fframwaith effaith a dull gwerth am arian ar gyfer y rhaglen i gryfhau'r asesiad o PLA yn y dyfodol.

2. Canfyddiadau ac Argymhellion allweddol

- 2.1 Cynlluniwyd y rhaglen PLA i fod yn fenter dan arweiniad dysgwyr sy'n mynd i'r afael â'r bwlch yn y ddarpariaeth gymorth sydd ar gael i oedolion cyflogedig yng Nghymru. Mae'n cynnig cyllid ar gyfer hyfforddiant galwedigaethol pobl gyflogedig, gan eu cefnogi i ennill sgiliau a chymwysterau lefel uwch. Ceisiodd dargedu unigolion ar enillion is na'r cyfartaledd ar y sail y byddai enillion uwch yn creu cynhyrchiant uwch, mwy o gyfoeth, a gwell llesiant ymhlith y boblogaeth economaidd weithgar.
- 2.2 Er bod y rhaglen wedi'i brandio yn 'Gyfrifon Dysgu Personol', nid oes cyfrifon personol i unigolion dynnu ohonynt. Mae hyn yn adlewyrchiad ar rai o'r heriau y wynebodd mentrau PLA blaenorol, gyda'r pwyslais yn cael ei roi ar golegau AB a'u partneriaid ar is-gontrac i benu a darparu adnoddau darpariaeth dysgu priodol i unigolion.

- 2.3 Mae comisiynu colegau AB i gyflenwi PLA wedi dod ag arbedion effeithlonrwydd sylweddol ac angenrheidiol i sefydlu a gweithredu'r rhaglen, o ystyried sioc allanol pandemig COVID-19 a phwysigrwydd cyflwyno'n gyflym o'r peilot. Un opsiwn arall fyddai mabwysiadu dull caffael cystadleuol sy'n galluogi darparwyr dysgu seiliedig ar waith a hyfforddiant eraill i wneud cais i'r rhaglen. Byddai hyn wedi gofyn am gryn amser ac adnoddau o'i gymharu, ac nid oedd yr un ohonynt ar gael i Lywodraeth Cymru ar y pryd.
- 2.4 Mae'r rhesymeg y tu ôl i sefydliadau cyllido (yn hytrach nag unigolion) yn parhau i fod braidd yn aneglur, o ystyried bod gweithgaredd twyllodrus y rhaglen PLA wreiddiol ledled y DU yn ymwneud â darparwyr (yn hytrach na dysgwyr). Fodd bynnag, mae cyfyngu ar ddyfarniadau cytundebol i'r 13 coleg AB yn galluogi craffu agosach ar weithgaredd a ariennir drwy'r rhaglen nag a fyddai wedi bod yn wir pe bai nifer llawer yn uwch o ddarparwyr wedi cael eu comisiynu.
- 2.5 Roedd y rhaglen yng nghanol y cyfnod peilot pan gyrhaeddodd pandemig COVID -19 Gymru. Roedd lansio'r cynllun ffyrlo mewn ymateb i'r pandemig, ochr yn ochr â phryderon eang ynghylch cadernid a newid strwythurol posibl yn yr economi, yn golygu bod y rhaglen PLA yn cyflwyno cyfle i unigolion ddatblygu eu sgiliau.
- 2.6 Yn serendipaidd, felly, roedd yn ymddangos bod y rhaglen yn cyd-fynd yn agos ag anghenion y boblogaeth economaidd weithgar yn dilyn y sioc economaidd-gymdeithasol a sbardunwyd gan bandemig COVID -19, a dechreuwyd trawsnewid ac ehangu cyflym, ymatebol o'r rhaglen PLA.
- 2.7 Dylid canmol y gyfradd y graddiwyd y rhaglen i fyny mewn ymateb i'r galw a sbardunwyd gan y pandemig ac mae'n enghraifft wych o'r rôl y gall y llywodraeth ei chwarae mewn cyfnod o argyfyngau. Tyfodd y rhaglen o £2m yn y flwyddyn beilot yn 2019/20 i £27.4m yn 2021/22 ac o 1,187 o gofrestrïadau ym mlwyddyn academiaidd 2019/20 i 7,603 ym mlwyddyn academiaidd 2020/21. Roedd y graddio hyn yn dangos gallu'r rhaglen a'i haddasrwydd i ymateb i'r sefyllfa a gyflwynwyd gan y pandemig.
- 2.8 Wrth ymateb i'r galw hwnnw roedd rhai bylchau yng ngweithrediad prosesau ac wrth fonitro a mesur perfformiad y rhaglen. Gyda'i gilydd, mae hyn wedi ei gwneud hi'n anodd rhoi barn gadarn ynghylch effeithiolrwydd y rhaglen.

Dylunio a gweithredu

- 2.9 Mae'r model cyllido a fabwysiadwyd ar gyfer y rhaglen PLA yn gwyrho'n sylweddol oddi wrth y dull traddodiadol o ariannu colegau addysg bellach. Roedd darparu cyllid ymlaen llaw yn helpu i dynnu'r risg o dreialu cyrsiau newydd a galluogi colegau i ddyrannu cyllid i ddatblygu cyrsiau. Roedd y model cyllido hefyd yn galluogi colegau addysg bellach i fod yn fwy ymatebol i ofynion dysgwyr, gan ei fod yn darparu'r gallu i gynnig cwrs heb orfod aros i ddysgwyr digonol ei wneud yn hyfyw yn ariannol. Roedd hyn yn galluogi colegau AB i fod yn fwy arloesol a fwy mentrus yn eu harferion gweithredol.
- 2.10 Un o'r heriau a ddaeth yn sgil y newidiadau yng nghyllid y cwrs oedd y cysondeb yn y ffordd y mae cyfrifiadau cyllid wedi cael eu cymhwyso. Gyda goruchwyliaeth genedlaethol gyfyngedig o gymeradwyaeth ariannu ar gyfer cyrsiau PLA oherwydd nifer y ceisiadau am gyrsiau, mae pryderon eang ymhlith colegau AB ynghylch anghysondebau yn lefel y cyllid a sicrhawyd ar gyfer cyrsiau tebyg wedi dod i'r amlwg. Cynlluniwyd cymhwyso bandiau neu baramedrau cost tynn ar gyfer y rhaglen er mwyn sicrhau lefel uwch o gysondeb o ran costio'r cwrs.
- 2.11 Mae yna hefyd awydd ymhlith colegau AB i dynhau'r cymhwyster o ran y cyrsiau sydd ar gael. Felly, mae'r adolygiad arfaethedig o gymwysterau yn y rhaglen PLA yn cael ei groesawu'n eang ymhlith colegau addysg bellach:

"Mae angen eglurder, cysondeb a thryloywder arnom. Rydyn ni i fod i weithio fel rhanbarth, ond does neb yn gwybod beth mae pobl eraill yn ei wneud. Oherwydd nad yw yno mewn du a gwyn, rydyn ni'n dyfalu llawer." (Ymatebydd Coleg AB)

Argymhelliad 1: Byddai rhannu niferoedd dysgu sydd wedi'u cofrestru fesul cwrs yn ôl coleg AB ymhlith colegau AB ac RSP yn rhoi eglurder ynghylch pa gyrsiau sy'n cael eu cyflenwi a lefelau'r galw am y ddarpariaeth honno.

2.12 Y gobaith oedd y byddai gweithredu model ariannu gwahanol yn hwyluso mwy o hyblygrwydd yn arfer gweithredol colegau AB i ddarparu darpariaeth ddysgu gyda disgwyliad o lefelau cynyddol o gyrsiau ar-lein, gyda'r nos ac ar benwythnosau. Gorfododd pandemig COVID-19 drawsnewid yn gyflym wrth ddarparu darpariaeth ddysgu yn gynnig o bell, ar-lein. Yn dilyn y pandemig, mae'r model cyflwyno hwnnw wedi'i gadw ar gyfer llawer o gyrsiau. Y tu hwnt i'r newid i ddysgu ar-lein, bu rhywfaint o hyblygrwydd o ran amseriad cyflwyno cyrsiau, er bod hyn wedi'i gyfyngu mewn rhai achosion gan anhyblygrwydd cymharol contractau staffio, yn enwedig i'r rhai sy'n gweithio'n llawn amser. At hynny, er bod dysgu ar-lein wedi dod yn fwy cyffredin ymhlith rhai colegau AB, mae'r cyrsiau hynny yn dioddef cyfraddau uwch o ddiffyg cwblhau. Yn ddiddorol, roedd y cyrsiau hynny a gyflwynwyd ar y penwythnos hefyd yn dioddef o gyfraddau uwch o ddiffyg cwblhau, gan dynnu sylw at y ffaith bod angen ystyried sut mae'r model cyflenwi yn cael ei addasu.

2.13 Cryfder penodol y model cyflenwi, fodd bynnag, fu ehangu cymhwyster wrth ddarparu cyrsiau, yn benodol cynnwys cymwysterau gwerthwyr fel rhai sy'n gymwys i gael cyllid rhaglen. Mae caniatáu ddarpariaeth o'r math hwn wedi cael effaith sylweddol ar allu colegau addysg bellach a darparwyr hyfforddiant i addasu darpariaeth ddysgu i anghenion unigol a chyfflogwyr, ac wedi arwain at gynydd sylweddol yn yr ystod o ddarpariaeth hyfforddiant a gyflwynwyd ar gyfer y rhaglen:

“I mi, y gallu i fod yn ymatebol i alw'r farchnad ac unigolion, ond hefyd i gael y cyfle i fuddsoddi yn y cwricwlwm, i fuddsoddi mewn amser staff i allu recriwtio staff os oes eu hangen arnoch, neu i gasglu adnoddau, oherwydd nid yw rhai o'r cyfyngiadau sydd gennych gyda ffrydiau cyllido eraill yn effeithio arnoch chi.”
(Ymatebydd Coleg AB)

2.14 Cyflwynwyd rowndiau ymgeisio cystadleuol hefyd i ymateb i flaenoriaethau cenedlaethol, a chroesawyd y rhain yn eang ymhlith colegau AB a rhanddeiliaid eraill. Roedd rhanddeiliaid o'r farn bod y dull yn ymateb cyflym, effeithiol iawn i faterion sy'n dod i'r amlwg sy'n gysylltiedig â darparu adnoddau ar gyfer hyfforddiant HGV, ac i ymateb i gyfleoedd yn y sectorau gwyrdd a digidol. Ymddengys bod PLA yn cynnig mecanwaith arbennig o addas ar gyfer ymateb cyflym a thargededig fel hyn.

2.15 Roedd ehangu'r rhaglen yn rhoi pwysau ar rai prosesau sy'n gysylltiedig â PLA. Ar gyfer tîm y rhaglen arweiniodd hyn at heriau sy'n gysylltiedig â gwerthuso a chymeradwyo nifer fawr o gyrsiau. Mae pryderon ynghylch cymeradwyo/dilysu cyrsiau newydd yn parhau, yn enwedig mewn sectorau sy'n dod i'r amlwg. Fodd bynnag, bydd cyflwyno proses ddilysu yn ymestyn y prosesau cymeradwyo ymhellach mewn rhaglen sy'n seiliedig ar ymatebolrwydd a hyblygrwydd.

Argymhelliad 2: Byddai treialu dilysu cyrsiau newydd trwy benodi arbenigwyr sector y gellid eu defnyddio ar sail tynnu lawr, yn enwedig ar gyfer darpariaeth mewn sectorau blaenoriaeth genedlaethol neu sectorau sy'n dod i'r amlwg, yn rhoi mewnwelediad i werth posibl y dull hwn.

Argymhelliad 3: Bod dull cyllidebu ar sail rhyw yn cael ei fabwysiadu ar gyfer treialu cyrsiau newydd i fynd i'r afael ag unrhyw ragfarn bresennol wrth gyflenwi rhaglenni. Bydd hyn yn sicrhau bod cyrsiau newydd yn ystyried rhywedd, ethnigrwydd ac anableded o'r cychwyn cyntaf.

Argymhelliad 4: Bod yr adolygiad o gymwysterau i gadarnhau cymhwyster a chysondeb mewn costau yn cael ei gwblhau fel mater o frys i sicrhau bod momentwm ar gyfer y rhaglen PLA yn cael ei gynnal ac nad yw colegau yn cynnig darpariaeth anghymwys yn anfwriadol.

2.16 Mae asesu'r galw tebygol am gyrsiau newydd hefyd wedi profi i fod yn heriol. Defnyddir mecanweithiau amrywiol i adnabod prinder llafur, ond mae'r rhain yn cael eu mabwysiadu'n

anghyson ac yn achlysurol. Mae rhai colegau addysg bellach wedi prynu trwyddedau masnachol i gael gwybodaeth am y farchnad lafur; fodd bynnag, mae'n ymddangos bod cyfle i brynu ar lefel genedlaethol i sicrhau arbedion maint. Ochr yn ochr â thystiolaeth gan fforymau cyflogwyr a grwpiau sector, gallai'r dull hwn helpu i sicrhau mwy o gysondeb wrth bennu anghenion a sicrhau bod ffocws croestoriadol wedi'i ymgorffori yn y dull ehangach.

Argymhelliaid 5: Archwilio gwerth cymharol wrth gyfuno adnoddau i gaffael trwydded fasnachol genedlaethol ar gyfer LMI. Lle bo ar gael, dylid gwahanu LMI hefyd yn ôl rhywedd, ethnigrwydd ac anabledd er mwyn sicrhau bod y dull cyllidebu ar sail rhyw yn cael ei ymgorffori o'r cychwyn cyntaf.

Cymhwyster

- 2.17 Mae darpariaeth ddysgu a ariennir yn llawn yn ystod y pandemig COVID-19 a'r argyfwng costau byw presennol yn cael ei ystyried yn gryfder allweddol ar y rhaglen.
- 2.18 Mae aseinio trothwy enillion fel un o benderfynyddion allweddol cymhwyster y rhaglen yn rhoi eglurder defnyddiol i ddarpar ymgeiswyr ar gyfer PLA. Fodd bynnag, mae'r trothwy cyflog yn bodoli fel ffin rhwng cyllid 'y cyfan neu ddim' ar gyfer darpariaeth PLA. Mewn rhai sectorau lle mae modelu'r farchnad lafur yn awgrymu prinder presennol a rhagolygon twf cryf, mae cyfleoedd i unigolion ailsgilio a allai fod eisoes yn ennill uwchben y trothwy ond sydd â rhai o'r sgiliau trosglwyddadwy angenrheidiol i ymateb yn gyflym i'r cyfleoedd a gyflwynir (plymwyr, er enghraifft, a allai geisio trosglwyddo i'r sector gwyrdd). Mae'n ymddangos bod colli'r cymhelliant cyllido i ailhyfforddi oherwydd y trothwy cyflog, er ei yn gwbl glir ei natur, yn ormodol, a gallai tapro cyfraniad yn unol ag enillion sy'n adlewyrchu ar ymchwil i'r gwersi o ILA blaenorol ² gynnig ymateb mwy addas yn y dyfodol.

Argymhelliaid 6: Archwilio opsiynau ar gyfer cymhwyso model cyllido wedi'i dapro ar gyfer sectorau neu flaenoriaethau penodol. Dylai'r broses hon hefyd ystyried sut y gallai model wedi'i dapro ar gyfer rhai sectorau neu flaenoriaethau hyrwyddo canllawiau sy'n benodol i gydraddoldeb rhywiol i sicrhau bod y dull cyllidebu ar sail rhyw yn cael ei gadw a'i ymgorffori ym mhob agwedd ar y rhaglen.

- 2.19 Mae pryderon hefyd ynghylch anghymhwysedd y di-waith ar gyfer y rhaglen PLA, gyda nerfusrwydd y gallai fod achosion lle mae'r di-waith yn talu i gymryd rhan mewn cwrs a'r cyflogedig yn ei gael am ddim. Disgwylir bod rhaglenni eraill fel ReAct Plus yn bodloni'r galw hwn; fodd bynnag, byddai perygl bod y cwrs yn cael ei ariannu'n ddwbl. Un maes lle mae cymhwyster wedi'i ehangu yw ymhlith gofalgwyr amser llawn, a fydd yn cael cynnig lleoedd yn y rhaglen PLA lle mae capasiti ar gyrsiau presennol.

Cyllidebu ar sail rhyw

- 2.20 Roedd cyflwyno cyllidebu ar sail rhyw ar y rhaglen PLA, yn dilyn cynllunio'r peilot, yn cyfyngu ar ei rôl wrth lunio'r ymyrraeth. At hynny, fel yr amlinellir yn yr Adolygiad Cydraddoldeb Rhywiol,³ i fod yn effeithiol, mae angen i gyllidebu ar sail rhyw fod yn gadarn (yn seiliedig ar ddata) ac mae angen cyd-ddealltwriaeth o'i nodau a'i amcanion, nad oedd yn mynd i ddigwydd dros un rhaglen a dylid ei ystyried yn broses hwy.
- 2.21 Mae'n bwysig cydnabod bod cyllidebu ar sail rhyw yn dipyn o siwrnai. Roedd PLA yn dibynnu ar ddamcaniaeth i ddechrau, ond ceisir enghreifftiau mwy ymarferol o sut y gellir defnyddio cyllidebu ar sail rhyw erbyn hyn gan golegau AB. Adroddodd rhanddeiliaid fod colli staff Llywodraeth Cymru wrth i'r rhaglen gael ei chyflwyno i'r garfan ehangach o golegau AB hefyd wedi arwain at gollu gwybodaeth ynghylch y dull cyllidebu ar sail rhyw. Pan gyflwynwyd PLA i golegau eraill, ni welwyd bod y dull cyllidebu ar sail rhyw wedi'i ymgorffori'n llawn wrth gyflwyno rhaglenni ac ar brydiau fe'i

² Consulting in Place (2010) Personal Learning Accounts: Building on Lessons Learnt, UK Commission for Employment and Skills.

³ [Chwarae Teg, Adroddiad Cryno Gwneud nid Dweud, Adolygiad o Gydraddoldeb Rhywiol yng Nghymru \(Cam Dau\), Mehefin 2019.](#)

dryswyd gyda hyrwyddo cyfle cyfartal. O ganlyniad i gyfuniad o ymateb brys i COVID-19, partneriaid cyflenwi newydd, a diffyg gwybodaeth rhaglen a staff ar gadw am gyllidebu ar sail rhyw, gwelwyd bod y dull gweithredu yn llai o flaenoriaeth.

Argymhelliad 7: Bydd enghreifftiau o gyllidebu ar sail rhyw i bartneriaid cyflenwi ddysgu oddi wrthynt, yn ogystal â data iddynt eu defnyddio a'u holi i helpu i feithrin newid ymddygiad, yn bwysig. Bydd grymuso darparwyr i fwrw ymlaen â'r agenda yn hanfodol er mwyn sicrhau ei fod yn cael ei ddeall ac yn cael ei integreiddio mewn arferion bob dydd.

- 2.22 Mae cynnydd o'r math hwn yn amlwg gyda swyddogion Llywodraeth Cymru yn ymgysylltu â'r RSP a cholegau AB trwy sesiynau ymgysylltu rhanbarthol. Mewn sesiynau, mae swyddogion wedi rhannu enghreifftiau ymarferol ac maent hefyd yn datblygu cynnig cymorth ar gyllidebu ar sail rhyw yn fewnol i sicrhau bod sail gyson o wybodaeth ar gyllidebu ar sail rhyw yn bodoli ar draws Llywodraeth Cymru.

Argymhelliad 8: Archwilio opsiynau i gryfhau rôl RSP a Chymru'n Gweithio wrth hyrwyddo'r agenda cyllidebu ar sail rhyw. Gallai'r rôl hon gynnwys arwain defnydd o LMI, wedi'i ddadelfennu yn ôl rhyw, ethnigrwydd ac anabledd, i adnabod anghenion croestoriadol yn ôl rhanbarth a/neu sector i sicrhau bod y dull cyllidebu ar sail rhyw wedi'i ymgorffori ar lefel sylfaenol.

Cyfrifon Dysgu Cyflogwyr

- 2.23 Roedd y rhaglen PLA angen chwistrelliad o adnoddau i helpu i hwyluso ei ehangu. Er mwyn gwneud hynny, tynnodd ar adnoddau a ddyrannwyd i hen raglen y Gronfa Datblygu Sgiliau (SDF). Roedd y rhaglen SDF wedi'i thargedu at gyflogwyr; felly, gellid ystyried ehangu cymhwyster yn y rhaglen PLA i alluogi cyflogwyr i gael mynediad at PLA trwy'r ffrwd ELA fel rhyw fath o gyfaddawd wrth sicrhau'r cyllid hwnnw.
- 2.24 Mae alinio ffrwd yr ELA â'r rhaglen PLA (sydd, yn ei hanfod, yn cael ei harwain gan ddysgwyr) wedi bod yn anodd, gan wanhau'r negeseuon sy'n gysylltiedig â rôl y rhaglen a'i hamcanion. Serch hynny, mae'n ymddangos bod rôl cyflogwyr wrth bennu dysgu yn llai clir na hyn, gyda bron i dri o bob 10 dysgwr ar elfen dan arweiniad dysgwr y rhaglen PLA yn cael gwybod am y rhaglen gan eu rheolwr/goruchwyliwr llinell, ac mae un rhan o bump o ddysgwyr yn cael rhywfaint o ddylanwad gan gyflogwyr ar y penderfyniad terfynol ynghylch a allai'r cwrs fod yn addas ar eu cyfer.
- 2.25 Roedd paramedrau ar gyfer cymhwyster cyflogwyr yn eang yn fwriadol, gyda phwyslais ar ddatblygu mwy o gadernid ymhlith cyflogwyr i'r pandemig a heb unrhyw drothwy enillion yn cael ei gymhwyso. Fel y cynnig PLA dan arweiniad dysgwyr, cynhyrchodd y ffrwd ELA gryn alw hefyd; fodd bynnag, gyda meini prawf cymhwyster cyfyngedig, roedd cael mynediad i'r ffrwd ELA a weithredwyd yn gyffredin ar sail y cyntaf i'r felin, ac yn cael ei gyflwyno'n gyntaf gyda chyflogwyr mwy, gyda pherthnasau coleg mwy sefydledig yn fwy tebygol o elwa.
- 2.26 Roedd pryderon hefyd y gallai darpariaeth ELA y cynnig PLA i bob pwrpas dyrru ar draul y dysgwyr unigol, yr oedd PLA wedi'i gynllunio i'w dargedu, gyda'r anghysondeb hwn yn bryder i'r rhan fwyaf o golegau addysg bellach ochr yn ochr â diffyg cyd-fuddsoddi mewn darpariaeth hyfforddi.
- 2.27 At hynny, roedd pryderon cysylltiedig ynghylch rhaglen ELA yn ymwneud i ba raddau y cafodd ei halinio â darpariaeth arall. Cyflwynodd y ffrwd ELA debygrwydd sylweddol i'r Rhaglen Sgiliau Hyblyg (FSP), sy'n targedu sgiliau gweithwyr â blaenoriaeth mewn sectorau â blaenoriaeth hefyd. Fodd bynnag, roedd y FSP yn gofyn am gyfraniadau cyflogwyr gyda chyfradd ymyrraeth o 50 y cant, ac yn naturiol felly byddai cyflogwyr yn ceisio'r pecyn cyllido mwy ffafriol a gynigir trwy ELA. At hynny, roedd sawl rhaglen uwchsgilio ar waith wrth lansio'r ELA trwy Gronfa Gymdeithasol Ewrop, y mae'r rhan fwyaf ohonynt bellach wedi dod i ben neu fe fyddant yn dod i ben yn fuan. Mae ELA hefyd wedi rhoi'r gorau i weithredu ers mis Medi 2022, sydd, er eglurder y rhaglen PLA, yn ddatblygiad i'w groesawu'n fawr; fodd bynnag, mae'n codi pryderon i rai colegau o ran y dull arfaethedig o uwchsgilio a arweinir gan gyflogwyr yn y dyfodol.

Llywodraethu

- 2.28 Ni adlewyrchwyd yr ehangu yng nghyllid y rhaglen PLA mewn personél i reoli ei weithrediad. Roedd rhewi recriwtio o fewn Llywodraeth Cymru ar y pwynt ehangu yn gosod cyfyngiadau sylweddol ar gynyddu'r personél i reoli'r rhaglen. Yn y bôn, mae'r cwota staffio wedi bod yn annigonol ar gyfer rhaglen o'r raddfa hon, wedi arwain at fylchau mewn cyfathrebu a llywodraethu, ac wedi cyfyngu ar allu'r tîm i werthuso ceisiadau newydd am gyrsiau a chyflogwyr ar gyfer y rhaglen neu i fesur cynnydd a llwyddiant.

Cynnydd a pherfformiad

- 2.29 Nid yw system gwybodaeth reoli LLWR wedi'i sefydlu ar hyn o bryd i gynnal adroddiadau ar y rhaglen; felly, mae cael gwybodaeth berthnasol, amserol ar berfformiad yn gofyn am ddadansoddiad pwrpasol, sy'n ddwys o ran adnoddau. Mae'r diffyg data perfformiad wedi bod yn destun rhwystredigaeth i Lywodraeth Cymru ac i bartneriaid allanol, gyda RSP yn arbennig o awyddus i gael golwg ar ddata ar bresenoldeb mewn cyrsiau a gymeradwywyd yn ddiweddar i gynorthwyo i bennu lefelau galw, ac mae colegau AB yn awyddus i gael golwg ar yr holl gyrsiau cymeradwy i ganfod pa ystod o ddarpariaeth sy'n gymwys ar gyfer y rhaglen a rhoi eu perfformiad a'u cynnydd mewn cyd-destun yn erbyn colegau eraill.
- 2.30 Mae dadansoddiad o'r wybodaeth reoli fel rhan o'r gwerthusiad wedi galluogi archwilio gwahanol batrymau o bwys:
- Er gwaethaf mynd ar drywydd darpariaeth hyblyg, mae rhywfaint o aliniad â'r amserlen academaidd draddodiadol o hyd.
 - Mae amrywiadau daearyddol sylweddol yn y duedd i gofrestru mewn PLA, gyda thrigolion Sir Gaerfyrddin 33 gwaith yn fwy tebygol o gofrestru ar PLA na'r rhai yn Wrecsam.
 - Er bod y ffrwd PLA wedi profi anawsterau gyda chyfraddau cwblhau, mae wedi llwyddo i gofrestru poblogaeth fwy amrywiol na'r rhai sydd fel arfer yn gysylltiedig â darpariaeth addysg oedolion yng Nghymru.

Argymhelliad 9: Er mwyn galluogi monitro cynnydd a pherfformiad PLA yn fanylach, mae angen:

- Sefydlu cyfres o adroddiadau pwrpasol sy'n darparu dadansoddiad croestoriadol o broffiliau dysgwyr, cofrestrïadau a chwblhau yn ôl cwrs a choleg AB, ac i sicrhau bod pob un yn cael ei gofnodi'n gyson.
 - Sicrhau bod y cymhwyster uchaf cyn dysgu yn dod yn faes gorfodol ar gyfer colegau AB (yn ôl canllawiau LLWR, dim ond ar gyfer darparwyr dysgu seiliedig ar waith y mae'n orfodol).
 - Coladu rhestr o gyrsiau cymeradwy a'u lefel FfCChC cyfatebol a'u maes pwnc sector mewn modd cyson a sefydlu'r rhain fel cwymplen neu debyg i sicrhau cysondeb cofnodi.
 - Sicrhau bod costau cyrsiau, hyd y cwrs (oriau dysgu a chyfanswm oriau), a nifer y cyfranogwyr yn cael eu cadw a'u dadansoddi mewn modd cyson a bod niferoedd dysgwyr targed yn cael eu cofnodi a'r modd y pennir niferoedd gwirioneddol dysgwyr fesul cwrs (ac felly'r galw).
 - Darparu templedi wedi'u cloi i sicrhau bod sector, galwedigaeth ac enillion dysgwyr yn cael eu casglu yn gyson ar gyfer yr holl gyfranogwyr wrth gofrestru.
- 2.31 Mae'n ofynnol i golegau AB hefyd ddefnyddio arolwg cyrchfan i gofnodi manylion am ddysgwyr ar y pwynt cwblhau a chwe mis ar ôl cwblhau'r dysgu. Mae dadansoddiad wedi dangos bod newidiadau allweddol o ran sicrhau rolau newydd a gyrfaedd newydd yn tueddu i gymryd dros chwe mis ar ôl cwblhau'r dysgwyr. Ar ben hynny, mae colegau addysg bellach yn defnyddio adnoddau sylweddol wrth geisio cael y wybodaeth hon gan ddysgwyr. Byddai casglu a yw dysgwyr yn cwblhau ei ddysgu neu a yw'n gadael yn gynnar (a'r rhesymau dros hynny) wrth gwblhau (neu derfynu) dysgu yn ymddangos yn dystiolaeth ddigonol a rhesymol i'w chasglu. Yna gallai arolwg dysgwyr fod yn rhan o ymarfer arolwg pwrpasol trwy werthusiad effaith neu debyg (mewn modd tebyg i arolwg y rhai a adawodd ESF, er enghraifft).

Argymhelliad 10: Nid yw cyrchfan dysgwyr chwe mis ar ôl cwblhau'r dysgu bellach yn ofyniad i golegau AB ei gasglu.

Deilliannau

- 2.32 Mae'r rhaglen PLA wedi chwarae rhan allweddol wrth ddenu unigolion i ddarpariaeth ddysgu. Er y gellid disgrifio'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn ddysgwr traddodiadol, adroddodd bron i hanner (46%) yn absenoldeb y rhaglen PLA na fyddent wedi dechrau ar eu dysgu. Roedd dysgwyr benywaidd a'r rhai a nododd eu bod mewn cyflogaeth lai diogel⁴ yn fwy tebygol o beidio â bod wedi ymgymryd ag unrhyw hyfforddiant na dynion.
- 2.33 Mae bron i bedwar o bob 10 dysgwr mewn PLA yn cael eu cofnodi fel 'rhaglen ddysgu yn parhau'. Nid yw'n glir pa gyfran o'r dysgwyr hyn a allai fod wedi gadael eu cwrs ac wedi methu â hysbysu'r coleg AB neu'r darparwr hyfforddiant. Mae graddfa'r amrywiad mewn statws dysgwr yn ôl coleg AB yn dangos mater sy'n benodol i weithrediadau coleg AB a systemau casglu data. Felly, mae'r gyfradd sy'n gadael yn gynnar o 16 y cant yn debygol o fod yn danamcangyfrif; fodd bynnag, mae'n anodd penderfynu ar ba raddfa.
- 2.34 Mae dadansoddiad croestoriadol o gyfraddau cwblhau ar draws y rhaglen yn dangos cyfraddau gadael yn gynnar uwch ar gyfer rhai ethnigrwydd; wrth ei ddadansoddi fesul coleg, fodd bynnag, nid oes unrhyw amrywiad sylweddol yn amlwg. Felly, y dosbarthiad gan goleg AB (yn hytrach nag unrhyw nodwedd benodol o ddysgwr) sy'n ymddangos fel pe bai'n gyrru unrhyw amrywiadau a nodwyd.
- 2.35 Adroddodd ddysgwyr PLA fwy o hunanhyder a hunan-gymhelliant, yn ogystal â theimlo'n fwy annibynnol a chyda dyheadau gyrfaoel cliriach. Mae'r rhan fwyaf o gyfranogwyr yn mynd ar drywydd dysgu pellach; fodd bynnag, roeddent eisoes yn cymryd mwy o ran mewn dysgu nag oedd yr oedolyn nodweddiadol cyn cofrestru ar PLA. Ymhellach, mae'r siart yn dangos, ar draws y rhan fwyaf o feysydd pwnc y sector, bod menywod yn fwy cyffredin ar gyrsiau PLA nag y maent mewn darpariaeth dysgu ôl-16 yn gyffredinol.
- 2.36 Mae bron i 40 y cant (149/381) o ddysgwyr a arolygwyd a oedd wedi cwblhau eu dysgu neu wedi gadael ar ôl cwblhau dros hanner eu cwrs bellach mewn gyrfa wahanol i'r adeg pan wnaethant gofrestru mewn PLA neu wedi sicrhau codiad cyflog o ganlyniad i'w cyfranogiad yn y rhaglen PLA. O'r rhain, mae 85 y cant (127/129) yn priodoli'r newid hwn, i ryw raddau o leiaf, i'r rhaglen PLA. Mae hyn yn cynrychioli traean o'r holl ddysgwyr a oedd wedi cwblhau cwrs neu a adawodd yn gynnar ar ôl cwblhau dros hanner y cwrs. O ystyried y cyd-destun economaidd-gymdeithasol y cyflwynwyd y rhaglen ynddo, byddai'n ymddangos bod y rhain yn ddeilliannau cryf ar gyfer y rhaglen, a chyda chynnydd cyflog o dros £10,000 y flwyddyn fesul dysgwr ar gyfartaledd, maent yn cynrychioli cynnydd enfawr mewn enillion ar gyfer dysgwyr yr effeithir arnynt. Fodd bynnag, ymddengys bod y rhaglen yn gymharol ddrud i'w chyflwyno ac er bod data cost cwrs yn anghyflawn neu'n cael ei gwblhau'n anghyson, mae'r dystiolaeth sydd ar gael yn awgrymu cost sy'n llawer uwch na dysgu rhan-amser i oedolion, sy'n amrywio o £7.06 i £14.12 yr awr.⁵ Gan fyfyrion ar y ddwy elfen hyn, yr arwyddion cynnar drwy asesiad gwerth am arian cul o'r rhaglen yw ei bod ar hyn o bryd yn cynrychioli gwerth derbyniol am arian.

⁴ Wedi'i ddiffinio fel bod ar ffyrlo, ar ddim oriau, mewn cyflogaeth asiantaeth, mewn perygl o ddiswyddo, neu mewn cyflogaeth a'r economi wedi effeithi'n negyddol yn ariannol arnynt.

⁵ Yn seiliedig ar ddadansoddiad Llywodraeth Cymru.

Awduron yr Adroddiad: Oliver Allies, Anna Burgess, Megan Clark, Paula Gallagher, Chloe Maughan

wavehill

Social and economic research
Ymchwil cymdeithasol ac economaidd

Adroddiad Ymchwil Llawn: Allies, O., Burgess, A., Clark, M., Gallagher, P. & Maughan, C. (2023).
Gwerthuso Cyfrifon Dysgu Personol. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, adroddiad GSR rhif 61/2023.>
Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/gwerthusiad-o-gyfrifon-dysgu-personol>

Safbwyntiau'r ymchwilydd a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid o reidwydd rhai Llywodraeth Cymru.

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â:

Kimberley Wigley

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru, Parc Cathays

Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: KASEmployabilityandSkillsResearch@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron Digidol ISBN 978-1-83504-124-6